

front, i det de bukke og vride sig, indtil de til Slutning næsegrus kysse Støvets paa Tæpperne.

Aja Sofia efterlader et imponerende Minde hos Besøgeren, men der blander sig tillige deri et inderligt Ønske om, at den engang i Tiden igjen maa fremtræde i sin oprindelige Form som Kristenhedens skjønneste Kirke. Naar man siden tænker paa den, gaar det en, ligesom naar man tænker paa Konstantinopel i det hele: man

ønsker endnu en Gang i sit Liv at gjense denne By, der er saa vidunderlig ved sin Beliggenhed, og som danner Overgangen imellem Evropa og Asien, og man ønsker ikke mindre atter at komme ind i Aja Sofia, der for Tanken staar som en kristen Kirke og en muhamedansk Moske og altsaa kan gjælde som et Udtryk baade for Østerlandets og for Vesterlandets Kultur.

Mindre Meddelelser.

Bibelens Udbredelse. Hvor som helst „Bøgernes Bog“ finder Udbredelse, kan man være vis paa, at Kulturen følger i dens Spor, og det er just det tiltalende ved Livingstone, at han rejste med Bomuldstøjet i den ene og Bibelen i den anden Haand; de vilde Folkefærd, som han traf sammen med, bragte han paa én Gang de materielle og de aandelige Goder, og derfor var han elsket overalt, hvor han kom frem. — Det nittende Aarhundrede kan vistnok med Grund kaldes „det hurtige Fremskridts Aarhundrede“, og da ikke mindst paa Bibel-Udbredelsens Omraade. I Førstningen af Aarhundredet var Tallet paa de Bibler, der fandtes i den hele Verden, omtr. 5 Millioner, trykte i henved 50 Sprog, og nu, 70 Aar senere, er Tallet 135 Mill. trykte i omtr. 250 Sprog og Dialekter. Sandelig et stort Resultat, og det er dog kun fremkommet ved en ringe Begyndelse. En fattig Pige i Wales maatte 1804 gaa milevidt omkring for at finde en Bibel, hvori hun kunde læse og modtage et godt Ord til sit fattige Hjem. Dette gav en from Mand Tanken om ved Samvirken imellem kristne Folk at udbrede den hellige Skrift i det lille Wales, og saaledes opstod det ihærdige „Britiske Bibelselskab“, som nu tilligemed alle de Søsterselskaber, der ere oprettede efter dets Forbillede, omfatter den største Del af Jorden.

Det Britiske Bibelselskab har siden dets Stiftelse udbredt 80 Mill. Skrifter, og det sætter nu hvert Aar 2½ Mill. i Omløb; det „Amerikanske Bibelselskab“ har udbredt 35 Mill. Skrifter, og 60 mindre europæiske Selskaber 20 Mill. inden for deres mere indskrænkede Omraade. — Ved det Britiske Bibelselskabs direkte eller indirekte Arbejde og Medvirken er Biblen eller Dele af den blevne oversatte, trykte og udbredte i:

70	europæiske Sprog og Dialekter.
88	asiatiske
26	afrikanske
14	amerikanske
18	avstralske

Syrere og Persere, Hinduere og Kinesere, Abessinere og Kaffere, Øboere paa Madagaskar, Ny Zeeland og Sydhavsøerne, Mejicanere, Eskimoere og en stor Mængde andre Folkeslag ere nu satte i Stand til i deres egne Tungemaal at læse om Guds Gjærninger. I mange af Sprogene har der, lige indtil Dele af Biblen udkom deri, slet ikke været noget Skrift.

Vort Fædreland har lige saa lidt som det øvrige Norden staaet uden for dette almindelige Røre for at udbrede Biblen. I Danmark er i Løbet af dette Aarhundrede ved vort eget og ved det Britiske Bibelselskab 750,000 Skrifter satte i Omløb, og den aarlige Omsætning er stegen til 40,000, hvoraf 10,000 ere fuldstændige Bibler. Omtrent de samme Tal gjælde for Norge, hvorimod der i Sverige med dets større Indbyggertal i Løbet af dette Aarhundrede er udbredt ikke mindre end 3¼ Mill. Skrifter, imedens den aarlige Omsætning nærmer sig 100,000 Bibler eller Testamenter. J. Plenge.

En Handelsvej til Sibirien over det kariske Hav. I Anledning af *Nordenskiöld's* saa interessante og livlig fremstillede Plan til en Expedition langs Asiens Nordkyst tillader jeg mig et Par Bemærkninger, som støtte sig paa Iagttagelser under min Rejse i Aaret 1874 til det kariske Hav.

Den russiske Regering understøttede allerede i forrige Aarhundrede flere Forsøg paa langs Kysten at skaffe en lettere Adgang til Sibiens naturlige Rigdomskilder end de hidtil over Land benyttede, meget besværlige Forbindelser; men man kom snart til det Resultat, at Vanskelighederne vare for store for den Tids mindre gode Sejlfartøjer.

I det man nu, saa vel i Rusland som i andre Lande, gjenoptager de tidligere Forsøg, gaar man ud fra, at en Forbindelse ad Søvejen er mulig til en vis Tid af Aaret, nemlig i Avgust og September. Isforholdene ere virkelig i Almindelighed meget gunstige, især langs Kysten af Fastlandet, og de Samoieder, jeg paa min Rejse stødte paa i disse Egne, udtalte med en vis Sikkerhed, at der i Sommermaanederne altid findes aabent Vand langs Fastlandskysten.

Men hertil maa dog bemærkes, at Isen i enkelte Aar hele Sommeren igjennem bliver liggende foran Nordspidsen af Halvøen, vest for Obj og foran Hvidø, og derved afspærres følgelig enhver Forbindelse med Obj og Jenissej. Man kan altsaa ikke uden videre regne paa en stadig maritim Forbindelse ad denne Vej. I Løbet af to eller tre Aar kan Passagen være isfri; men man har ingen Sikkerhed for, at den ogsaa fremtidig vil være det i et af Drivis saa opfyldt Farvand som det, der ligger imellem den omtalte Halvø og Novaja Semljas Østkyst, hvor Vindens Retning vil faa stor Indflydelse paa Polarhavets i Sommermaanederne bevægelige Ismasser. Enhver, der har nogenlunde Indsigt i Handel og Skibsfart, vil let fatte, hvilke Forstyrrelser og Pengetab en Afbrydelse i Forbindelsen vilde fremkalde.

Forinden man kan tænke paa at fragte Skibe for det europæiske Marked, maa der naturligvis ved Udskibningsstederne indrettes store Oplag og anskaffes en Del Dampskibe og Flodskibe til at bringe Produkterne fra det indre af Landet. Kom man endelig saa vidt og fik man desuden nogle Dampskibe befrægtede (thi Sejlskibe ere ikke heldige i disse Farvande, hvor det kommer an paa at udføre Rejsen saa hurtig som mulig), vilde alt være i sin Orden under gunstige Isforhold, forudsat at ikke østlige eller nordlige Vinde lukkede Farvandet mellem Novaja Semljas og den omtalte Halvø, enten før Skibene vare komne igjennem, saa at de maatte vende tilbage, eller efter, hvilket vilde være endnu værre; thi de kunde da mulig blive afspærrede i flere Aar.

En stadig Forbindelse, men rigtignok kun en indirekte, med de to vestligste sibiriske Hovedfloder Obj og Jenissej er mulig langs Kysten af Fastlandet, der efter de omvarende Samoieders Udsagn *altid* er isfri i to til tre Sommermaaneder ligesom den kariske Bugt, hvis sydligste Del kun

ligger omtrent 23 geogr. Mil fra Byen Objdorsk ved Objflodens Munding. Men allerbedst vilde det være, om man inderst i denne Bugt paa et passende Sted kunde indrette et Oplagssted, som man om Vinteren ved Slædekjørsel over Land fra Objdorsk kunde forsyne med de vigtigste Udførselsvarer, for da i Slutningen af Sommeren at afskibe dem til engelske eller andre evropæiske Havne. Et saadant Foretagende kan begyndes uden store Pengeofre, saa at man maa andres over, at Selskabet for Handel og Industri i St. Petersburg ikke har optaget denne Rute. Ad den kunde der nemlig med Sikkerhed paaregnes en aarlig Ud- og Indførsel af ikke ubetydelige Varemengder, og naar den først blev almindelig kjendt, vilde man lige saa let kunne faa Skibe til at gaa til den kariske Bugt som nu til Petsjora, der for Tiden er den østligste Udskebningsplads, som i disse Farvande befares af fragtsøgende Skibe.

Dersom denne Forbindelsesvej med Sibirien viser sig praktisk, hvad jeg mener den vil, undlader den russiske Regering sikkert ikke at gjøre alle mulige Anstrængelser for at fremme Sagen. En Jernbane kan meget let bygges fra Objdorsk til den kariske Bugt, og ligeledes vil Objbugten over den smalleste Landstrimmel kunne sættes i Forbindelse med Jenissejflodens Munding. Da en nogenlunde hurtigsejlende Godsdampers kun bruger omtrent fire Døgn længere for at gaa fra London til den kariske Bugt end for at gaa Arhangelsk, vilde der rimeligvis om Sommeren snart udvikle sig en lige saa livlig Skibsfart paa den kariske Bugt, som der nu i samme Aarstid foregaar paa Arkangelsk.

Martin Brandt.

O'åttidsminder og Oldsager i Venezuela. Det vil sikkert glæde Dyrkerne af den sammenlignende Etnografi og Arkæologi at høre, at der i Republiken Venezuelas Hovedstad, Carácas, er blevet oprettet et Museum for de etnografiske Gjenstande og de Oldsager, som findes i Landet, og at det samme Steds værende videnskabelige Selskab, Instituto de ciencias sociales, støtter Museets Formaal.

Saa vidt man véd, har man endnu ikke gjort noget Fund, der vidner om, at den mærkelige Kultur, som indtil Spaniernes Komme herskede i Perú og til Dels i de tilstødende Lande, har udbredt sig til Venezuela. Derimod frembyder denne Republiks Omraade andre Mærkeligheder af etnografisk og arkæologisk Interesse, som uden Tvivl ville yde mangfoldige Bidrag til Videnskaben.

Alex. Humboldt meddeler saaledes*), at der er indhugget Figurer i Granitklipper ved den nedre Orinoco og ved Cassiquiare samt imellem Essequibo's og Rio Branco's Kilder. Disse Figurer forestille Slang, Krokodiller og andre Fremstillinger, om hvis Oprindelse de vilde, som nu leve paa Stedet, ikke vide noget. Lignende „Heileristninger“ forekomme ogsaa i Vestindien, saaledes paa den danske Ø St. John**). Paa Sletterne i Provinsen Varinas findes flere Gravhøje, hvilke for Resten høre til Sjældenhederne i Venezuela.

Vor Landsmand, Apotheker *Einar Staal* i Valencia, har tilskrevet Meddelelsen af disse Linjer, at der i Omegnen af denne By i Mængde træffes store Gravkar, der ere nedsatte i Jorden; de indeslutte fuldstændige Indianerlig samt forskellige Redskaber, Vaaben og Smykker. Hr. Staal agtede i den sidste Halvdel af afvigte Aar at foretage Udgravninger af saadanne Urner og ventede at gjøre et interessant Udbytte, hvorom nærmere Meddelelser kunne imødeses.

Men endnu større Interesse frembyder Klippehulen *Ataruipe* ved Orinocofloden, imellem Atures og Maypures. „I dette, et fuldstændig uddødt Folkeslags Gravsted“, siger Humboldt, „talte vi i kort Tid henimod 600 vel bevarede Skeletter, der vare fordelte saa regelret, at man ikke let

vilde kunne tage fejl af Tallene paa dem. Hvert enkelt Skelet ligger i en Slags Kurv af Stilke af Palmeblade. Disse Kurve, af de indfødte kaldte *Mapires*, ere en Slags firkanterede Sække. Deres Størrelse svarer til Ligets Alder. De skifte i Længde fra 10 Tommer til 3 Fod og 4 Tom. Alle Skeletterne ere sammenbøjede og saa fuldstændige, at der ikke engang fattes et eneste Ribben eller et eneste Fingerled. Knoklerne ere præparerede paa tre Maader: enten ere de blegede i Luft og Sol, eller de ere farvede røde med Orlean, et af Bixa Orellana uddraget Farveæmne, eller ogsaa ere de ligesom Mumier overdragne med vællugtende Harpixarter og indhyllede i Bananblade. Indianerne fortalte os, at man lagde Liget ned i den fugtige Jord, for at Kjødet efterhaanden kunde opløses. Efter nogle Maaneders Forløb bleve de atter gravede op, hvorpaa man med skarpe Stene skræbde Levningerne af Kjødet bort fra Knoklerne. Flere Horder i Guyana bruge endnu denne Fremgangsmaade. — Ved Siden af „Mapiernerne“ ser man *halvbrændte Lerkar*, hvorfra hvert synes at indeholde Knoklerne af en hel Familie. De største af disse Gravurner ere 3 Fod høje og 4 Fod 3 Tom. lange. De ere graagrønne, ovale og se ret godt ud; de have Hanne af Form som Krokodiller og Slang, og ved Randen ere de prydede med Mæandre, Labyrinth og lige Linjer, der ere stilledes sammen paa forskellig Maade.“ — Fra hvilket Folk og fra hvilken Tid dette Gravsted stammer, kan der ikke gives nogen paalidelig Oplysning om. „Efter et Sagn blandt Guahibos-Indianerne“, fortæller Humboldt derimod videre, „lygtede de krigerske *Aturer*, forfulgte af Cariberne, ud paa Klipperne midt i de store Vandfald i Orinoco, og her uddøde efterhaanden det fordum saa talrige Folk, og Sproget tilligemed Folket. De sidste Familier deraf levede endnu i Aaret 1767. Paa vor Rejse viste man os i Maypures en gammel Poppegøje, om hvilken Indbyggerne paastode, at man ikke kunde forstaa den, fordi den talte aturisk.“

Den ejendommelige Skik at skelettere Ligene, før de stødtes til deres sidste Hvilested, har især tidligere været meget udbredt i Syd- og Nordamerika, til Dels ogsaa i Asien og Avstralien. Hvor vidt det samme en Gang ligeledes har været Tilfældet i Evropa, kan ikke nu afgjøres med Sikkerhed; men det maa ikke lades uænsset, at man i Danmark og Sverige i nogle Gravhøje fra Stenalderen har gjort Fund, som tyde paa, at Ligene i disse ere blevene skelletterede, før de lagdes ned i Gravkammerne.

I etnografisk og arkæologisk Henseende er Venezuela saa godt som ukjendt, uagtet alt tyder paa, at der her foreligger et rigt og mangfoldigt Materiale, som trænger til at undersøges. Man maa derfor haabe, at Styrelserne for det nye Museum og for det videnskabelige Selskab i Venezuela maa have Evner og Kræfter til at løse den smukke Opgave, de have sat sig, og det er utvivlsomt, at man med Tilfredshed vil modtage de videnskabelige Bidrag til Oplysningerne om Menneskehedens Kulturhistorie, der ville komme fra det nævnte, i saa mange Henseender mærkelige Land.

Vilhelm Boye.

Statistiske Meddelelser. III. Efter den i December 1876 foretagne *franske Folketælling*, hvis Hovedresultater for et Par Maaneder siden offentliggjordes, har Frankrig — Algérien og Kolonierne fraregnede — et Indbyggertal af næsten 37 Millioner (den officielle Opgivelse er 36,905,788), hvilket er 800,000 flere end ved den foregaaende Tælling 1872. Men da denne paa Grund af Krigsulykkerne 1870—71 og det derefter følgende Oprør i Paris, samt andre sammenstødende Omstændigheder giver et i flere Henseender forvirret Billede af Forholdene, bør man hellere gaa tilbage til Folketællingen 1866 for at faa et virkeligt Sammenligningsled, og man vil da iagttagende, at Tilvæksten i de 10 Aar — naar de afstaaede Landskaber Elsass og det nordøstlige Lothringen holdes uden for Regningen — kun er 430,000 Mennesker eller knap 1,15 pCt., medens vort eget Fædreland næsten har samme Tilvæxt hvert Aar (1,1 pCt.). Gaaer man ind paa næjere Undersøgelser, vil man finde, at der kun er Stigning i Folkemængden i 39 Departementer, men Aftagen i 45; Grænselandskaberne maa nemlig holdes ude af Betragtning, fordi de ere paavirkede af Afstaaelsen 1871. Men baade

*) Voyage aux régions équinoxiales du nouveau continent, fait en 1799—1804, par Al. de Humboldt et A. Bonpland; rédigé par Alexandre de Humboldt. Relation historique, tome second (Paris 1819). — Ataruipehulen er beskrevet samme Steds S. 597-600.

***) Afbildninger heraf ere givne S. 15 i Antiquarisk Tidsskrift, Aarg. 1858-60 (udgivet af det Kgl. nordiske Oldskrift-Selskab).